

12 augustus 1917

Londen, 11 augustus. Officieel: Gisteravond is hevig gevochten om het bezit van het belangrijke terrein, dat wij ten oosten van Ieper hebben genomen. De vijand rukte zesmaal ten aanval op en werd telkens door ons vuur teruggeslagen. Wij houden de gehele stelling bezet en hebben bovendien terrein gewonnen in de buurt van de weg van Ieper naar Menen.

Havre, 11 augustus. Officieel Belgisch weekbericht van 4 tot 10 augustus: De krijgsverrichtingen zijn in de afgelopen week belemmerd door slagregens en aanhoudende mist. Onze artillerie heeft nochtans verscheidene vijandelijke batterijen te pakken genomen. Gisteren (vrijdag) was de atmosferische toestand beter. We hebben tal van vernielingsschoten kunnen afvuren, ook om vijandelijke batterijen tot zwijgen te brengen. Het geschut der tegenstanders is vooral in de vakken van Ramskapelle en Nieuwkapelle van leer getrokken, waar de Duitsers telkens en telkens met gasbommen schoten. Enige dorpen achter ons front zijn gebombardeerd, alsmede de voornaamste verbindingswegen.

Onze vliegdiens volvoerde in weerwil van het slechte weer verscheidene opdrachten ter regeling van het vuur, om op vijandelijke toestellen jacht te maken en ter verkenning. Ons geschut heeft een vijandelijk vliegtuig in de streek van Diksmuide geveld.

Berlijn, 11 augustus. Officieel avondbericht: Behalve vuurgevechten in Vlaanderen niets bijzonders.

Parijs, 11 augustus. Dank zij het betere weer, is aan het westelijk front, zowel aan het Franse als aan het Engelse front, van Vlaanderen tot de Maas de bedrijvigheid levendiger geworden. De

geallieerden toonden weer eens hun meerderheid in het offensief en in het defensief.

In Vlaanderen slaagden vrij belangrijke krijgsverrichtingen, waarbij alle doelen bereikt zijn. Ze zijn het voorspel van het nieuwe offensief, waarvoor de voorbereiding door de artillerie al begonnen is.

Terwijl de Engelsen flink opschoten in de richting van Roeselare, vorderden de Fransen in de richting van Langemark, waar zij, evenals hun wapenbroeders, de vijand uit belangrijke stellingen wierpen. Op andere punten van het front in Vlaanderen, waar de Duitsers tot het defensief veroordeeld zijn, zochten zij voordelen te behalen die hen duur te staan kwamen.

Berlijn, 11 augustus. Ook de nieuwe forse aanval der Engelsen van de 10^e, is te pletter gelopen, ofschoon ze door een machtige vuurvoorbereiding de weg daarvoor hadden trachten te effenen. De Engelse colonnes, die in het trechtereeld aan en bezuiden de spoorweg Ieper-Roeselare vooruitschoven, leden bij de opmars in onze vuurregen al de zwaarste verliezen.

Ten oosten van Ieper, waar Engelse stormcolonnes op enige punten in onze gevechtslinies hadden weten te dringen kwam het tot gevechten van man tegen man van de ergste wildheid, vooral bij Westhoek. De onzen wierpen zich op de Engelsen met onstuimig geweld en zuiverden met handgranaten en kolven de ene mijnkrater na de andere van de vijand. De bloedige strijd duurde daar tot vanochtend vroeg, toen de onzer er in slaagden om de laatste punten, waar de Engelsen zich genesteld hadden te herwinnen.

Op de niet aangevallen frontvakken in Vlaanderen lagen bij tijdelijk minderend vuur dikwijls zware vijandelijke vuurgolven, vooral 's middags van vijf uur af aan de kust. Van half zes tot ... (? – redactie) in de ochtend lag een zwaar roffelvuur op onze stellingen van Merkem tot bezuiden Langemark zomede benoorden Frezenberg.

Ook 's nachts bleef het levendig in de lucht. Duitse vliegers bestrooiden herhaaldelijk batterijstellingen en verder Poperinge en Hazebroek met bommen.

In de ochtend van de 10^e heeft een vijandelijke monitor Oostende zonder gevolg beschoten. Kort nadat wij het vuur hadden geopend zocht het schip het ruime sop.

Uit vijf door ons aan het front van Atrecht beschoten vijandelijke kabelballons redden zich de waarnemers door uit de schuitjes te springen. Ons geschut schoot een kabelballon los. Het ding zweefde tot achter onze linies, waar het werd geborgen.

Londen, 11 augustus. Officieel: Britse marinevliegtuigen hebben in de avond van 9 augustus verscheidene tonnen bommen geworpen op het vliegveld van Gistel, het rangeerterrein te Zuidwege en het spoorwegknooppunt bij Torhout. Te Zuidwege ontstond dientengevolge een dichte wolk rook. Gisterenmiddag is een bomaanval gedaan op het vliegveld van Sparappelhoek. Alle toestellen keerden behouden terug.

Uit Havre meldt men ons, dat het Belgische comité voor de oorlog en de herbouw van het land, dat onlangs werd benoemd, voor het eerst onder voorzitterschap van de koning heeft vergaderd. In de volgende week beginnen de geregelde wekelijkse samenkomsten.

De gezagvoerder van een schip heeft te Havre, van waar men het ons seint, verteld, dat Huysmans hem zelf gezegd heeft dat hij tot na de oorlog te Stockholm blijft.

13 augustus 1917

Parijs, 12 augustus. Officieel middagbericht: In België artilleriegevechten.

Parijs, 12 augustus. Officieel avondbericht. Vrij hevig artilleriegevecht in België.

Londen, 12 augustus. Officieel middagbericht. Het weer is nog steeds nat en stormachtig.

Er heerste grote bedrijvigheid van de vijandelijke artillerie ten oosten en ten noorden van Ieper.

In de buurt van de spoorweg Ieper-Staden wonnen wij terrein op de rechteroever van de Steenbeek. Wij maakten in de loop van de dag 124 gevangenen.

Gisteren, na tien dagen, was het voor de eerste maal mogelijk de gehele dag te vliegen. De vijandelijke luchtstrijdkrachten waren zeer bedrijvig. Ze staken op talrijke punten onze linies over, trachtten het werk van onze artillerie te verijdelen en vielen onze vechtvliegtuigen aan.

Ondanks hun inspanning deden wij met succes veel verkenningwerk voor de artillerie. Er werd een aantal foto's gemaakt, op talrijke doelen op de grond werd doeltreffend met machinegeweervuur gericht. In de loop van de dag en 's nachts werden 6,5 ton bommen op vijandelijke vliegvelden, munitiedepots en punten van militaire betekenis geworpen.

De gevechten waren de gehele dag zeer hevig. Wij ontmoetten grote vijandelijke formaties. Tien Duitse machines werden door onze vliegtuigen neergeschoten. Vijf werden buiten ons bereik tot dalen gedwongen. Een andere Duitse machine werd door artillerievuur neergehaald. Twaalf van onze machines worden vermist.

Het aantal gevangenen, dat wij in onze geslaagde aanval van de 10^e en de daarop volgende operatie ten oosten van Ieper hebben gemaakt, is nu gestegen tot 454, waarbij negen officieren. Wij hebben verder zes Duitse kanonnen veroverd.

Berlijn, 12 augustus. Officieel. Legergroep Rupprecht. Na de aanvallen van gisterochtend verflauwde de artilleriestrijd in Vlaanderen. Eerst tegen de avond nam hij in brede vakken toe en bleef ook 's nachts levendig.

Hedenochtend, na een roffelvuur, dat een uur duurde, gingen sterke vijandelijke verkenningsafdelingen op vele punten aan het front tot de aanval over, maar werden overal teruggeslagen.

Ten noorden van Hollebeke lieten de Engelsen verscheidene regimenten tot de aanval oprukken. Ook zij hadden geen succes en moesten onder zware verkiezen wijken.

Berlijn, 12 augustus. Officieel, 's avonds. In Vlaanderen geschutvuur van afwisselende hevigheid.

Berlijn, 13 augustus. Officieel: Op het gevechtsterrein aan het Vlaamse front nam, na een betrekkelijk kalme dag, de gevechtsactie in de avonduren weer tot opmerkelijke kracht toe.

Onze artillerie was met goede uitslag tegen de vijandelijke batterijen in touw. Ze verstrooide ook gereedstaande Engelse aanvalstroepen ten oosten van Mesen.

Berlijn, 12 augustus. Aan het front in Vlaanderen was het vijandelijk artillerievuur in de morgen van 11 dezer bij donker weer minder levendig, behalve in het vak van Ieper. Eerst tegen de avond nam het weer toe en steeg in sommige vakken tot de oude hevigheid. Op Driegrachten onderhield de vijand een krachtig mijnwerpersvuur.

Een sterke patrouille, die 's nachts na een krachtige voorbereiding door de artillerie naar Rattevalle oprukte, werd teruggeworpen.

Van Merkem tot het kanaal van Hollebeke begon even na 5 uur 's morgens een hevig roffelvuur, dat langer dan een uur duurde. Gedurende dit vuur vielen de Engelsen over de breedte van een divisie aan bij Hollebeke,, maar werden onder aanzienlijke verliezen teruggeworpen; ook verscheidene in dit vak oprukkende sterke patrouilles hadden niet het geringste succes.

Havre, 12 augustus.

14 augustus 1917

Londen, 13 augustus. Officieel avondbericht: Vanochtend verhoging van de vijandelijke artilleriekracht ten zuiden van de weg Kamerijk-Atrecht en bij Nieuwpoort.

Onze vliegtuigen en ballons zijn gisteren druk en met succes in verbinding met ons geschut aan het werk geweest. Wij hebben veel foto's genomen en overdag vier vijandelijke vliegvelden zwaar gebombardeerd. De vijandelijke vliegdienst toonde zich opnieuw

bijzonder belust op de aanval. Negen Duitse toestellen werden geveld, twee in onze linies en acht andere werden stuurloos neergejaagd. Zeven van de onze zijn zoek.

Berlijn, 13 augustus. Officieel avondbericht: In Vlaanderen levendige geschutsstrijd.

Berlijn, 13 augustus. Na de met grote verliezen mislukte aanval van 10 en 11 dezer, luwde in Vlaanderen op de 12^e de militaire bedrijvigheid. Pas in de loop van de namiddag en de avond nam het artillerievuur van Merkem tot aan de Leie toe en zwol op sommige plaatsen tot stelselmatig vernielingsvuur aan.

In de streek ten oosten van Mesen stelde de Engelse infanterie zich op voor een bestorming. De samentrekking werd echter bijtijds gemerkt en door vernietigingsvuur verstrooid.

Duitse patrouilles rukten met goed gevolg op in het trechterveld. Uit een voor het front liggende tank werd een machinegeweer ingeleverd.

Engelse torpedojagers werden door Duitse zeevliegtuigen op 12 dezer om één uur 's middags met bommen aangevallen en verdreven. Een torpedojager werd, naar men waarnam, getroffen.

In de lucht.

Londen, 13 augustus. De admiraliteit deelt mede, dat een vijandelijk vliegtuig van het Gotha-type bij de terugkeer van het Duitse eskader naar de Belgische kust vernietigd is. Tegelijkertijd werd een zeevliegtuig van de vijand bij de kust van Vlaanderen vernield.

Een groot aantal militaire vliegtuigen raakte boven zee slaags met andere Duitse vliegtuigen, zonder dat het tot een beslissende uitslag kwam.

De vlieger, die het Gotha-vliegtuig vernielde en die een landvliegtuig bestuurde, meldt dat hij eerst een vijandelijk vliegtuig achtervolgde, daarbij vliegend op twaalfduizend voet hoogte van Noord-Voorland tot ongeveer vijftien mijl van Zeebrugge. Hier raakte hij de vijand kwijt. Terugkerend naar de mond van de Theems, zag hij afweerprojectielen bij Southend springen en vloog daarheen, terwijl hij in de lucht hoger klom. Hij nam toen acht Gotha's waar, die door vier, in noordoostelijke richting stevenende, Engelse vliegtuigen nagezet werden. De vijandelijke vliegtuigen waren ongeveer 2000 voet boven hem, toen hij onder hen kwam. Hij begon de achtervolging, waarbij hij tot 18.000 voet klom en viel toen hij ongeveer 30 mijl ver boven zee was, vruchteloos aan. Toen zag hij een enkel vijandelijk vliegtuig 4000 voet beneden de vijandelijke formatie, dat echter met deze gelijk op vloog. Hij viel het van voren aan, waarbij hij de vijand op het water naar beneden dreef. De waarnemer zag het toen over de kop slaan. Een van de inzittenden hing aan de staart van het vliegtuig. Daarop wierp hij hem zijn reddingsgordel toe en deed twee of drie rondvluchten om hen heen, voor hij naar Engeland terugkeerde. Op de terugtocht trachtte hij de plaats, waar het vijandelijke vliegtuig zich bevond, aan Engelse torpedojagers mede te delen.

15 augustus 1917

Berlijn, 14 augustus. Officieel.

Krachtige aanvallen der bondgenootschappelijke tegenstanders zijn in voorbereiding.

Legergroep prins Rupprecht: De artilleriestrijd op het slagveld van West-Vlaanderen was van wisselende kracht en bereikte aan de kust alsmede ten noordoosten en ten oosten van Ieper in de avond weer de grootste hevigheid. Gewapende verkenningen van de tegenstanders, bleven op verschillende delen van het front zonder resultaat.

Ten zuidwesten van Westhoek verdreven wij de Engelsen uit enige stukken bos.

Berlijn, 14 augustus. Officieel avondbericht: In Vlaanderen artilleriestrijd van wisselende kracht.

Parijs, 14 augustus. Officieel: Werkzaamheid van het geschut over en weer in België.

Parijs, 14 augustus. Officieel avondbericht: Bij tijden was de vuurwisseling in België onstuimig.

Londen, 14 augustus. Officieel: Het geschut van de vijand was oostelijk en noordoostelijk van Ieper en bij Lombardsijde ongewoon in touw.

Berlijn, 14 augustus. In Vlaanderen was, op de brandpunten van de gevechtsbedrijvigheid (aan de kust ten oosten en ten noordoosten van Ieper) de 13^e het artillerievuur van de gebruikelijke heftigheid. De Engelsen trachtten, door bij verrassing afgegeven vuurgolven van verschillende kracht, de Duitse verdediging van haar stuk te brengen. In de buurt van Langemark en Frezenberg zijn Engelse aanvalspogingen in de kiem verstikt. Waargenomen Engelse troepenconcentraties en gereed gehouden tanks werden onder vernielingsvuur genomen. Ten zuidoosten van Ieper werden sterke

vijandelijke afdelingen beschoten. Bij herhaling hielden wij ons patrouilles van het lijf.

De veertiende, om 5 u 45 's ochtends, bracht een vermete onderneming van een aanvalstroep de Duitsers in het bezit van een stuk schans ten zuiden van Westhoek. De Engelse bezetting werd in een bloedig gevecht van man tegen man overweldigd.

Parijs, 14 augustus. De tamelijk levendige geschutstrijd in Vlaanderen blijft aanzwellen. De Duitsers versterken daar hun materiaal en effectieven. Men voorziet een nieuw stadium van het offensief. De geallieerden gorden zich tot wanhopige tegenstand aan in die streek, waaraan de militaire beoordelaars in Duitsland de allergrootste betekenis hechten.

Londen, 14 augustus. Officieel: Vanochtend vroeg viel de vijand onze linie ten oosten van Westhoek aan, maar werd met hevig kanon- en geweervuur ontvangen en teruggeslagen. Slechts slaagde hij er in een of twee van onze vooruitgeschoven posten een paar meter terug te dringen.

16 augustus 1917

Berlijn, 15 augustus. Officieel: Legergroep Rupprecht. De toegenomen uitwerking van het afweervuur van onze artillerie in Vlaanderen heeft bewerkt, dat gisteren voor een deel van de dag het vijandelijke vernielingsvuur verflauwde. De verschoten munitievoorraden ontlastten de infanterie. Pas tegen de avond kon de vijand de vuurstrijd met volle kracht weer opnemen, die 's nachts zeer krachtig voortduurde. In een aanval werden Engelse afdelingen, die zich bij Langemark over de Steenbeek voorwaarts hadden gewerkt, vernietigd. Vinnige gedeeltelijke aanvallen van de

Engelsen ten zuiden van Frezenberg en aan weerskanten van Hooge werden afgeslagen.

Door hun kranig en doeltreffend optreden hebben de vechtsmeldelen van onze vliegers zich tot een deugdelijk aanvalswapen ook tegen loopgraafdoelen en batterijen ontwikkeld. In de luchtgevechten, die boven Vlaanderen bijzonder talrijk waren en door afweervuur zijn gisteren 20 vijandelijke vliegers en vier kabelballons neergeschoten.

Berlijn, 15 augustus. Officieel. Afwisselend sterke artilleriestrijd in Vlaanderen.

Berlijn, 15 augustus. In een brief van een majoor van de 124^e brigade, van 3 augustus, die aan het Vlaamse front is buitgemaakt, komt woordelijk het volgende voor; "Ik heb hier op het ogenblik niet meer dan 320 man bij elkaar in de loopgraaf, van wie op zijn minst 50 procent door reumatiek, buikloop en algemene afmatting buiten machte is, zich te bewegen. De algemene toestand van de troep is heel slecht.

Berlijn, 10 augustus. Officieel: Legergroep Rupprecht: In Vlaanderen is de tweede grote slag ontbrand. Gisteren werd aan de kust en tussen IJzer en Leie het artilleriegevecht tot de uiterste hevigheid opgevoerd, werd gedurende de nacht met onverminderde kracht voortgezet en ging vanochtend vroeg tot roffelvuur over.

Achter de dichte vuurgolven trok de Engelse infanterie tussen Bikschote en Wijtschate over een front van 18 km ten aanval over.

De oorlog in de lucht.

Berlijn, 16 augustus. Uit het officiële Duitse bericht over de uitslag van de strijd in de lucht in juli blijkt, dat onze tegenstanders in die maand omtrent viermaal zoveel vliegtuigen hebben verloren als wij. Dat is een uitkomst, die voor de dapperheid van onze vliegers en voor de deugdelijkheid van onze bewapeningsbedrijven een goed getuigschrift uitreikt.

Een Frans draadloos bericht en de Times hebben, op grond van officieel materiaal, op een verbetering in de overwinningen van Fransen en Engelsen gewezen. Waar de Franse en de Engelse lezing reeds onderling verschillen, behoeven we er ons niet over te verwonderen, dat ze met de onze volkomen onverenigbaar zijn.

Volgens het Engelse bericht hebben de Engelsen alleen 253, en met de Fransen en Belgen samen 338 Duitse vliegtuigen neergeschoten. Als hun eigen verlies geven onze tegenstanders slechts 129 vliegtuigen op.

De middelen, waarmee Engelsen en Fransen een voor hen hoogst ongunstige rekening in een gunstige veranderen, zijn uit vroegere berichten bekend. Terwijl de Engelsen – om slechts dit te noemen – bij zichzelf als verloren slechts die vliegtuigen tellen, die niet terugkeren, rekenen ze bij ons als verliezen niet alleen de vliegtuigen, die niet terugkeren, maar ook die welke “vernield” of stuurloos neergedreven en beschadigd tot landen gedwongen worden.

Dat een bestuurder zijn schijnbaar stuurloos neergedreven vliegtuig enkele honderden meter lager weer in de hand kan krijgen en naar willekeur kan sturen, dat een schijnbaar beschadigd en tot landen gedwongen vliegtuig in de meeste gevallen aanstonds weer kan opstijgen, dat weten de Engelse vliegers zelf natuurlijk even goed.

Gevangenen hebben op hun gestelde vragen openlijk toegegeven, dat het voor het Engelse legerbestuur voldoende is, dat een vliegtuig is gedaald om het als een Engelse overwinning te boeken.

Maar er zijn tegenwoordig in Engeland meer mensen, die deze al te plumpe balansverduistering doorzien. Zo schrijft Sardonyx in de *New Statesman* van 28 juli:

Blijkbaar bewaart ons bericht het zwijgen over onze vliegtuigen, die “stuurloos zijn geworden”. Zolang onze vliegtuigen niet “vermist” worden, d.w.z. zolang ze niet binnen de vijandelijke linies zijn neergestort, verluiddt er niets over de schade, die ze hebben geleden. Onnozele krantenmensen en het Engelse publiek worden daardoor om de tuin geleid. Deze soort slimheid, die bij de berichten over luchtgevechten wordt aangewend, herinnert al te zeer aan de listigheid van de wekelijkse berichten over scheepsverliezen.

Een betere rechtvaardiging van onze berichten kunnen we ons dus niet wensen.

17 augustus 1917

Parijs, 16 augustus. Officieel: In België hebben de Fransen na een verwoede en nauwgezette voorbereiding door de artillerie vanochtend bij het aanbreken van de dag, aan de rechtervleugel in verbinding met het Britse leger, een aanval ontketend. De infanterie wierp zich met prachtige voortvarendheid ten aanval op de Duitse stellingen aan weerskanten van de weg Steenstrate-Diksmuide. Alle voorgenomen punten innemend, trokken ze over de Steenbeek. Aan de rechteroever trekken Franse troepen voorwaarts, waarbij ze in contact met de bondgenoten blijven.

Franse vliegers hebben vannacht en vanochtend Duitse kantonnementen en bivaks ten noorden en ten oosten van het bos van Houthulst, alsmede het station Lichtervelde rijkelijk gebombardeerd.

Londen, 16 augustus. Officieel: Vanochtend om kwart voor vijf hebben de geallieerden op een breed front ten zuiden en ten noorden van Ieper aangevallen. Er wordt zwaar gevochten. Wij vorderden ondanks de taaie tegenstand van de vijand.

Berlijn, 16 augustus. Officieel, avond. De vijandelijke aanval in Vlaanderen, die zich op het ogenblik nog tot op 30 km breedte uitstrekt, is met grote verliezen ineengezakt. Alleen bij Driegrachten aan het IJzerkanaal en bij Langemark behaalde de tegenstander plaatselijke voordelen. Daar wordt nog gevochten. Van St.-Juliaan, ten noordoosten van Ieper, tot Waasten aan de Leie wordt de vijand rusteloos teruggeworpen.

Berlijn, 16 augustus. In het westen zijn de bondgenoten der entente nagenoeg op het hele front tot een algemene aanval overgegaan. In Vlaanderen en Artois en aan de Aisne liep de Engelse en Franse infanterie de 15^e en 16^e storm, terwijl voor Verdun de artillerieslag voortduurt.

In Vlaanderen trachtten de Engelsen de 15^e door sterke aanvallen ten oosten van Bikschote, alsook ten zuidwesten van Westhoek hun stellingen te verbeteren. Nadat al die aanvallen waren afgeslagen, zwol 's middags en 's avonds het Engelse artilleriesvuur aan de kust, alsook in het vak van Ieper en dat van Merkem tot grote hevigheid aan. Zonder ophouden raasde het vuur tot de ochtend door, toen het omtrent 5 u 20 aan het front van Draaibank tot de Leie tot een orkaan werd.

Even voor zes uur begon de Engelse infanterie tussen Bikschote en Oosttaverne de aanval. De strijd is in volle gang. Van Oosttaverne naar het zuiden tot aan de Deule lag een sterk Engels vuur in onverzwakte hevigheid op de Duitse stellingen.

Grote bedrijvigheid van de vliegers en luchtgevechten begeleidden de infanteriestrijd.

In Artois, waar de Engelsen, evenals in Vlaanderen, de voorste Duitse stellingen door een vernielingsvuur van vier weken lang in trechterevelen hadden veranderd, gingen de Engelsen reeds in de vroege ochtend van de 15^e tot de aanval over.

Uit Havre seint men ons het verhaal van een heldendaad, door een Belgische vlieger verricht.

Onderofficier Walter Mouton had dinsdagochtend Depage, zoon van de beroemde heelmeeester, zelf sergeant-majoor bij de artillerie, als waarnemer meegenomen op een vlucht boven de Duitse linies. De mannen kregen opdracht op ternauwernood 1300 meter hoogte boven Esen, op drie en een halve kilometer ongeveer ten oosten van Diksmuide, hun slag te slaan. Op 300 meter van hen vloog Luitenant Hanciau van de genie vlak langs de wolken. Om kwart voor elf bemerkte hij plotseling op enige kilometers voor hem een smaldeel van vijf machtige Duitse gevechtsvliegtuigen van de Albatrossoort. Luitenant Hanciau stuurde op zijn kameraden aan, daalde tot hun hoogte en waarschuwde Depage voor het gevaar. Daarna steeg hij weer en nu ging het recht op de Albatrossen aan. Hij stortte zich midden tussen de tegenstanders en viel hen om beurten met machinegeweevuur aan. Na enkele minuten had hij het luchtsmaldeel verspreid; de vijf toestellen namen in de wolken de wijk. Hanciau keerde daarop terug om opnieuw de wacht te

houden. Hij begon weer boven Esen te vliegen en het vuur der Belgische batterijen te regelen.

Havre's dagelijkse commentaar op de jongste gebeurtenissen aan het westelijke front behelst o.a., dat, als de opmars der geallieerden bij Lens aanhoudt, de val van deze stad, die al van het zuiden uit overvleugeld is, als iets van de naaste toekomst kan beschouwd worden.

Parijs, 16 augustus. Officieel: In België is onze aanval met succes voortgezet. De infanterie brak de tegenstand van de vijand ten westen van de Steenbeek en blijft ten oosten van de Steenbeek vooruitgaan. Samenwerkend met de Engelsen, hebben wij al de vijandelijk stellingen genomen, meer dan 300 krijgsgevangenen gemaakt en veel oorlogsmateriaal buitgemaakt.

Londen, 16 augustus. Officieel. De aanval van de geallieerden werd vanochtend uitgevoerd op een front van ruim 14,5 km ten noorden van de weg Ieper-Menen en werd in de loop van de dag tegenover tegenstand van de vijand voortgezet. Aan de linkervleugel verdreven de Franse troepen, aan weerskanten van de weg naar Zuidschote-Diksmuide oprukkend, de vijand van de landtong, gelegen tussen het IJzerkanaal en Martjesvaart en namen het bruggenhoofd van Driegrachten.

In het centrum namen de Engelse troepen snel hun eerste doelen in en zetten daarna hun opmars voort, waarbij ze het dorp Langemark na zware gevechten namen. Ze baanden zich daarna al vechtende hun weg 800 meter voorbij het dorp en nestelden zich in een Duits loopgraafstelsel, dat hun einddoel voor die dag vormde.

Op onze rechtervleugel zijn sedert de vroege ochtend verwoede en aanhoudende gevechten geleverd om het bezit van het hoge terrein

ten noorden van de weg van Menen. De vijand heeft ons onze opmars vastberaden betwist. Bij een tegenaanval slaagde hij er 's namiddags tegen hoge kosten in onze troepen in dit vak terug te dringen van een gedeelte van het terrein, dat zij vroeger op de dag ingenomen hadden. Verdere tegenaanvallen van de vijand in deze buurt werden door ons artillerievuur gebroken.

Het aantal gevangenen, dat de geallieerden in de loop van deze aanval genomen hebben, kan nog niet in zijn geheel opgegeven worden, maar ruim 1800 gevangenen, onder wie 38 officieren, zijn al ingeleverd. Wij hebben ook enkele Duitse kanonnen genomen.

Londen, 16 augustus. Officieel. Het aantal gevangenen, dat de geallieerden gemaakt hebben, bedraagt tot dusver ruim 2700. De Engelsen kwamen 800 meter voorbij Langemark vooruit. De Duitsers deden verwoede tegenaanvallen ten noorden van de weg van Menen en slaagden er in, onze troepen van een gedeelte van het terrein, dat vroeger op de dag ingenomen was, terug te dringen.

Berlijn, 17 augustus. Officieel: Legergroep Rupprecht: Dank zij de dapperheid van alle wapens en de nooit falende aanvalskracht van onze schitterende Duitse infanterie, is een nieuwe, de tweede grote gevechtsdag in Vlaanderen, in ons voordeel beslist.

Na een roffelvuur, dat een uur lang aanhield, trad gisterenochtend de bloem van het Engelse leger op de noordervleugel samen met Franse strijdkrachten in diepe golven ten aanval aan.

Over een front van 30 km van IJzer tot Leie woedde de slag de hele dag.

De vooruitgeschoven post van het IJzerkanaal bij Driegrachten werd overweldigd.

Ook ten noorden en oosten van Bikschote nam de vijand het voet voor voet door ons opgegeven voorterrein in van de gevechtsstelling aan de Martjesvaart.

Bij Langemark braken de Engelsen door onze linies en drongen steeds met nieuwe en sterkere aanvallen tot Poelkapelle door. Hier werden zij door onze reserves aangevallen die in een onweerstaanbare stormloop de spits van de vijand overweldigden en zijn achterste échelons terugwierpen.

's Avonds was na hardnekkige strijd ook Langemark en onze verloren stelling weer in onze handen.

Ook bij St.-Juliaan en op tal van andere plaatsen meer naar het zuiden tot Waasten toe drong de vijand, wiens verslagen aanvalstroepen steeds weer door verse strijdkrachten werden vervangen, in onze gevechtszone door.

Overal ving de infanterie de stoot der Engelsen op en wierp de vijand, in samenwerking met artillerie en vliegers, weer terug.

Aan de weg Roeselare-Menen-Ieper drong hij met zijn geslaagde aanval tot voorbij onze oude stellingen vooruit. Op het uitgestrekte slagveld liep de aanval der Engelsen voor onze stellingen dood.

In weerwil van de zwaarste offers bereikten de Engelsen niets.

Wij behaalden in onze tegenweer een volkomen overwinning.

Londen, 17 augustus. Officieel: De admiraliteit maakt bekend, dat marinevliegtuigen gisteren in verschillende tochten veel tonnen bommen op Oostende, de spoorwegstations van Torhout en het vliegveld van Gistel geworpen hebben. Er zijn verschillende branden waargenomen. Er zijn uit de lucht ook aanvallen gedaan

met kanonvuur op het vliegekamp van Engel, Uitkerke en op transporten op de wegen. Alle machines zijn teruggekeerd.

De oorlogstoestand.

Wij merkten gisteren op, dat de aanval der Engelsen bij Loos waarschijnlijk slechts een eerste begin was van de nieuwe dag, waarmee de bondgenoten de gebeurtenissen weer een mijlpaal verder op de door hen gewenste weg willen forceren.

Door de latere berichten is zulks bevestigd. Het offensief bij Loos is slechts een afleidende beweging terzijde van de hoofdaanval geweest, die weer in de buurt van Ieper losgekomen is. Daar hebben de Engelsen, op hun linkerzijde door de Fransen gesteund, op een breed front aangevallen. Hun grootste vooruitgang behaalden zij, waar de fronten der bondgenoten samenkomen, op het noordelijke gedeelte van het aanvalsfrent derhalve. Daar wisten de Fransen door te dringen tot Driegrachten, aldus de terreinwinst uit de vorige slag naar het noorden uitbreidend, terwijl de Engelsen het dorp Langemark innamen en nog achthonderd meter verder voorwaarts wisten te komen. De vooruitgang der bondgenoten bedraagt hier derhalve een kleine anderhalve kilometer. Op het zuidelijk gedeelte van het aanvalsfrent was de vooruitgang niet zo groot. Want Haig meldt dat de Britse troepen hier een gedeelte van het terrein, dat zij hadden ingenomen, voor een tegenaanval weer moesten prijsgeven, terwijl opgaven over de grootte van de strook, die niettemin behouden bleef, achterwege gelaten worden.

De berichten van Duitse zijde over de uitslag van deze gevechten komen met die der geallieerden ongeveer overeen. Slechts geven die de breedte van het aanvalsfrent groter op.

Dat doen zij ook ten opzichte van de strijd bij Loos, er bijvoegend, dat op de vleugels de opmars gestuit werd. Overigens geven zij toe, dat daar de eerste twee linies in handen der Engelsen bleven.

Een verschil in de lezing blijft, dat volgens Londen de Britten eenvoudig tot de derde linie doordrongen, terwijl zij volgens Berlijn, na aanvankelijk nog verder te zijn opgeschoten, tot daar werden teruggedreven.

De infanteriegevechten bij Cerny en Laonnois hebben weinig verandering gebracht. De Fransen melden een loopgraafsucces.

Trouwens groot is de verandering nergens. De vooruitgang van de Engelsen bij Loos heeft de insluiting van Lens weer wat nauwer gemaakt. De verovering van Langemark en het gebied ten noordwesten daarvan vormt inderdaad een bedreiging van een voor de Duitsers wat belangrijker gebied: de Vlaamse kuststreek. Maar de terreinwinst is te smal en niet diep genoeg om al nabij genoemd te worden.

18 augustus 1917

Parijs, 17 augustus. Officieel: In België is de aanval van de Duitsers op de nieuwe Franse stellingen aan weerskanten van de Steenbeek volslagen misgelopen.

Franse vliegers hebben aan de bewegingen op het Belgische front werkzaam deelgenomen. Ze bonden herhaaldelijk met Duitse toestellen de strijd aan, waarvan er twee zijn geveld en twee in de Duitse linies moesten dalen. Anderzijds vielen ze met bom en machinegeweer, op zeer geringe hoogte vliegend, Duitse troepen, treinen en vliegvelden met goed gevolg aan.

Parijs, 17 augustus. Officieel avondbericht: De Duitsers hebben in België geen nieuwe poging ondernomen. Wij richten het veroverde terrein in. Wij kregen de tegenstand van vijandelijke “eilandjes” onder de knie. Het aantal gevangenen bedraagt nu meer dan 400. Ook hebben wij 15 kanonnen en tal van machinegeweren genomen.

Londen, 17 augustus. Officieel avondbericht: Aan het front van Ieper is de toestand onveranderd.

De geallieerden hebben 24 kanonnen genomen.

Berlijn, 17 augustus. Officieel avondbericht: In Vlaanderen en bij Verdun alleen geschutstrijd van wisselende kracht.

Londen, 17 augustus. Officieel: Het bericht uit het Duitse hoofdkwartier van 17 dezer bevat een reeks onjuistheden.

De rechterflank van de aanval der geallieerden op 16 dezer bevond zich op de weg van Ieper naar Menen. Er was geen aanval tussen deze weg en de Leie. De vijand verdubbelde daarom bijna de lengte van zijn aanvalsfront. Hij heroverde Langemark niet noch beproefde hij om dat te doen. Een Brits stafofficier meldde om zes uur 's middags, dat hij juist uit Langemark terugkeerde, waar hij vijf uur geweest was. De Britse troepen hielden Langemark niet alleen bezet, maar ook de Duitse verdedigingspositie 800 meter ten noorden van Langemark over aanzienlijke lengte.

De ontkenningen inzake Poelkapelle hebben blijkbaar tot doel, de indruk te verschaffen, dat de Britten enig denkbeeldig doel in de verte niet konden bereiken, precies eender als het Duitse communiqué van de 16e vermeldde, dat het Britse doel Vendin le Vieil was. Het is voldoende om aan te tekenen, dat de Britse troepen al hun oogmerken verwezenlijkten, niet alleen ten noorden van

Lens op de 15e, doch ook van St.-Juliaan noordwaarts op de 16e. Ook kan er op worden gewezen, dat het Duitse bericht, volgens hetwelk de aanval van de 15^e door vier Canadese divisies werd uitgevoerd, een overdrijving is.

Berlijn, 17 augustus. De tweede dag van het algemene offensief in het westen is met een volkomen zege voor de Duitsers geëindigd. In Vlaanderen, waar men de voornaamste stoot dacht over te brengen, kwam het tot een rampspoedige ineenstorting van de Engelse aanval. Bij deze slag wierpen de Engelsen, door de Fransen ondersteund, de volle maat van hun opgehoopte mannen en oorlogstuig in het vuur, waarvan zij zelf de overmacht niet genoeg konden roemen. Bij deze tweede nederlaag in Vlaanderen kunnen de Engelsen niet als bij de eerste het ongunstige weer als verontschuldiging aanvoeren, want in de middag van de 16^e, toen zij de zwaarste nederlaag leden, straalde de zon aan de blauwe hemel.

De slag speelde zich in twee stadia af. In het eerste konden de diepe aanvalsgolven van de Engelsen over de in elkaar geschoten Duitse stellingen dringen, en de langzaam wijkende posten van de Duitsers voor zich uit drijven. Aan beide kanten van de lijn Boezinge-Staden slaagden zij er in, over de Steenbeek vooruit dringend, tot ongeveer één km diepte op te rukken en ten zuiden van die lijn tot bij Poelkapelle te geraken. Toen evenwel kwam de Duitse tegenaanval los, waarvan de overweldigende kracht elk verder opdringen halt toeriep. Na heen en weer schommelende strijd ging de Engelse aanval meer en meer over tot een steeds snellere achterwaartse beweging. Vergeefs stuurden de Engelsen telkens meer troepen ten strijde. De Engelse infanterie werd van de ene stelling naar de andere teruggedreven. Laat in de middag hadden de Duitsers hun

oude stellingen weer bereikt. Alleen in een beperkte inbraakhoek bij St.-Juliaan konden de Engelse aanvalstroepen nog stand houden.

Zelfs de invallende schemering bracht de Duitse tegenaanval niet tot staan. Terwijl de artillerie en de vliegers de Engelsen zeer zware verliezen toebrachten, rukte de infanterie weer op en wierp de Engelsen over de Steenbeek, zuiverde Engelse steunpunten bij St.-Juliaan en nam Langemark terug. Met uitzondering van de stellingen in het voorterrein ten noordoosten van Bikschote, die bij nieuwe aanvallen van de Fransen in de nacht verloren zijn gegaan, is de gehele oude Duitse stelling weer over de gehele linie tot Oosttaverne in ons bezit.

Hoewel de vijand meer of minder diep in de Duitse linie binnengedrongen was, werden niet alleen de oude stellingen weer bereikt, maar ook daar voorbij werden de Engelsen verder en verder teruggedreven, tot 's avonds aan de weg van Frezenberg en aan de bosstukken ten zuidwesten van Westhoek de vroegere linie van 31 juli ingenomen was.

Het succes is naast de flinke leiding vooral te danken aan de ontzaglijke voortvarendheid en de taaie aanvalskracht van onze onvergelykelijke infanterie, die door de artillerie en de overige hulpwapens gesteund werd en haar meerderheid over de Engelse infanterie opnieuw bewees.

Parijs, 17 augustus. Na een artillerievoorbereiding, die zo geducht was, dat een Frans bataljon zijn doel bereikte, zonder verlies van een enkele gewonde, heeft een offensief, dat in Vlaanderen ondernomen was, tot een buitengewoon belangwekkend succes geleid. In een operatie, die waardig was als een toonbeeld genoemd te worden, namen de Fransen in een enkele stoot de hun

aangewezen doelen, waarbij zij op onbetwistbare wijze hun meerderheid in vergelijking met de vijand toonden. Ze brachten de verbinding met hun Engelse makkers tot stand en verzekerden duurzaam de veiligheid van de op 31 juli genomen stellingen. Ze namen op kranige wijze grote hindernissen in en kregen middelpunten van tegenstand klein, die drie jaar lang op vernuftige wijze in staat van tegenweer waren gebracht, met name in de hoeven, die in de streek zeer talrijk zijn en alle in blokhuisen met machinegeweren veranderd waren.

De Engelsen maakten eveneens, ondanks krachtige tegenstand en hevige tegenaanvallen van Duitse massa's, opmerkelijke vorderingen, als men het buitengewone belang in aanmerking neemt van hun veroveringen in de richting van Zonnebeke en van het Polygoonbos.

De slag is nog niet geëindigd. Hij duurde gisteravond met de uiterste verbittering voort.

Een correspondent van Havas aan het Engelse front legt nadruk op de ontzaglijke verliezen van de vijand en op het feit dat de vijandelijke borstwering overal is ingedrukt. Hij voegt erbij, dat de troepen een prachtige voortvarendheid aan de dag legden en eindigt met te zeggen: Alles gaat goed.

Het offensief in Vlaanderen bewees de Duitsers niet alleen, dat het weerstandsvermogen van de Fransen niet verminderd is, maar dat zij bovendien in staat zijn om in andere vakken met succes aan te vallen.

Londen, 17 augustus. Officieel: Op het slagfront van Ieper hebben onze bondgenoten hun stelling in de nabijheid van de Steenbeek een weinig verbeterd en nog meer gevangenen genomen. Voor het

overige is de toestand onveranderd en de vijand heeft geen pogingen tot verdere tegenaanvallen gedaan. De geallieerden hebben 24 Duitse kanonnen genomen, waaronder een aantal zware.

Londen, 18 augustus. Officieel. Vannacht was er aanmerkelijke bedrijvigheid van de vijandelijke artillerie in de buurt van Lens en ten noordoosten van Ieper.

Berlijn, 18 augustus. Officieel. Rupprecht. Op het frontdeel van Vlaanderen steeg de artilleriestrijd aan de kust en ten noorden van Ieper weer tot de grootste sterkte. Overigens bleef het kanonvuur veel geringer dan de laatste dagen.

Aan beide zijden van de spoorweg Boezinge-Staden deed de vijand 's namiddags een krachtige verrassende partiële aanval, waarbij Langemark na verbitterde strijd verloren ging. Wij liggen in een vlakke boog om het dorp.

Berlijn, 17 augustus. De keizer heeft aan kroonprins Rupprecht het volgende telegram gezonden. Ik wens de aanvoerders en de troepen van uw leger geluk met het schitterende succes van de slag van gisteren in Vlaanderen en met de uitslag van de zware gevechten aan het front van Atrecht.

Op de onwrikbare wil van onze troepen van alle Duitse stammen om te overwinnen, is de aanvallende kracht van de daar strijdende delen van het Engels-Franse leger gebroken. Met mij is het vaderland trots op zijn zonen. Het zal hoop ik, nooit vergeten, wat aanvoerder en soldaat in het veld presteren.

Heden dankt het met mij uw dappere troepen.

Wilhelm

Aan de kroonprins van het Duitse rijk heeft de keizer het volgende telegram gericht:

Ik ontvang zoeven bericht van de vermetele onderneming van Badische troepen aan de oostelijke oever van de Maas. Ik betuig u mijn keizerlijke dank en waardering. Gelijk op het front in Vlaanderen handhaaft zich voor Verdun de Duitse aanvalsgesest.

Wilhelm

De oorlogstoestand.

Een officieus Wolff-telegram spreekt van de "volkomen zege" waarmee de nieuwe slag in Vlaanderen voor de Duitse troepen is geëindigd.

Wat de Duitsers bij de zegepraal hebben verbeurd, hebben wij gisteren reeds besproken. Als dat een zegepraal is, is het toch maar beter de nederlaag te lijden. Want alleen de partij, welke volgens de Duitse waardering de nederlaag heeft geleden, heeft iets gewonnen. De partij, die de overwinning heeft behaald, heeft gevangen, kanonnen en terrein verloren.

Maar het is precies als bij de vorige slag in Vlaanderen: de Duitsers zijn verheugd, dat het succes van de geallieerden beperkt en ver van beslissend was en vooral, dat het naar hun overtuiging nog beperkter en minder beslissend was, dan bij vorige gelegenheden met dezelfde inspanning kon worden verkregen. Ze zien in het beperkte succes van hun tegenstanders vooral de mislukking van een verder doel. Ze zien een progressieve vermindering van de resultaten, door de tegenstander verkregen, en wel als gevolg van

een zich allengs herstellend evenwicht van het wederzijds artilleristisch vermogen en van de wederzijdse luchtstrijdkrachten.

Een en ander is – volgens hun standpunt – mede aan de uitwerking van de duikbootoorlog toe te schrijven. Dit alles doet hen een slag, waarin hun vijanden voordelen op hen bevechten, toch als een overwinning zien.

Gewone en ongewone tegenstrijdigheid is er in de wederzijdse berichten. De Duitsers laten in hun berichten de Engelsen aanvankelijk verder oprukken en bijgevolg teruggeworpen worden. Ze geven ook de breedte van het aanvalsfront groter op, waaruit dan volgt, dat de aanval op een gedeelte gans mislukte, terwijl de Engelsen het aanvalsfront even breed opgeven als hun vooruitgang zelf.

Er is echter ditmaal ook een minder gewoon en veel zakelijker verschil. De Duitsers zeggen namelijk in hun officieel bericht van gisteren, dat zij Langemark (waar de voornaamste vooruitgang door de Engelsen werd verkregen) hebben heroverd. Maar generaal Haig zegt, dat ze daartoe zelfs niet eens een poging in het werk gesteld hebben, zodat zelfs de veronderstelling, dat de Duitsers bij een tegenaanval tijdelijk weer in Langemark waren doorgedrongen en de tegenstrijdigheid dus zou kunnen worden verklaard uit het feit, dat daarover berichten zijn afgezonden, de tegenstrijdigheid niet kan oplossen.

Behalve die kwestie van Langemark is er geen nieuws van het westelijk gevechtsterrein. De Duitsers zeggen, dat de Fransen naarstig voortgaan met de beschieting van St. Quentin.

Militaire beschouwingen.

Van militaire zijde schrijft men ons:

De tweede grote bestorming van het Duitse front in Vlaanderen is begonnen!

Terug bracht het officiële Duitse bericht ons daarvan het eerste nieuws en meldde hoe achter dichte vuurgolven de Engelse infanterie tussen Bikschote en Wijtschate over een front van 18 km ten aanval oprukte. Tegelijkertijd kwam daarbij ook van die zijde een mededeling over de aanval der Canadezen, die tussen Hulluch en Lens in de eerste Duitse stelling doordrongen, terwijl tussen Cerny en Hurte-Bise-Ferne de Fransen, die over een frontbreedte van 5 km storm liepen, werden afgeslagen.

Gaandeweg breidde het aanvalsfront zich uit. Op de linkervleugel van het Britse leger trokken de Fransen aan weerskanten van de weg Steenstrate-Diksmuide over de Steenbeek, zodat het aanvalsfront in Vlaanderen zich reeds over 30 km breedte uitstrekte. In Artois woedt de strijd voort en in Vlaanderen zal misschien ook nog een stormloop der infanterie zich bij de geweldige artillerieslag aansluiten.

Door herhaalde berichten van beide zijden waren we reeds op grotere gevechtswerkzaamheid op het westelijk front voorbereid. De ongunstige weersgesteldheden en volgens de Duitsers in niet mindere mate de uitwerking van hun artillerievuur vertraagden het ten uitvoer brengen van de stormloop. Op de grote moeilijkheden, die de overvloedige regens voor de aanvaller opleverden, wezen we reeds vroeger. De bezwaren van het standhouden in het veroverde terrein worden o.a. in een Wolff-bericht toegelicht, waar we lezen, dat in de vol water staande granaattrechters de Engelse infanterie,

behalve door het Duitse artillerie- en mijnvuur, onophoudelijk tal van mannen moet missen, die door ziekte zijn uitgeput.

Ook de, in vergelijking met vroeger, grotere uitwerking van het Duitse artillerievuur blijkt uit tal van berichten. Zo werd op 15 augustus van de legergroep Rupprecht gemeld, dat de toegenomen uitwerking van het afweervuur der Duitse artillerie in Vlaanderen de vorige dag had bewerkt, dat toen gedurende een deel van de dag het vijandelijke vernielingsvuur verflauwde. Van een geheel onderdrukken van het Duitse artillerievuur kon dan ook geen sprake zijn. Zo lezen we dan ook in de mededelingen van Reuters correspondent, dat, bij de aanval in Artois, ofschoon de machinegeweren een van de voornaamste hinderpalen vormden, waarmee de Canadezen moesten kampen, het merendeel van de verwondingen ambulante gevallen van wonden door scherven van granaatkartetsen zijn.

Bij de tweede fase van de langdurige operaties, waarmee de geallieerden de verdrijving van de Duitsers van de Vlaamse kust beogen, zijn de te overwinnen moeilijkheden zeker niet geringer geworden. Wel wordt ook van de Duitsers meerdere inspanning gevergd, nu de operaties zich over grotere frontbreedte uitstrekken, doch nog steeds is het actiefrent niet tot aan de kust zelf en tot in zee uitgebreid. Ondersteunende vlootoperaties, door welke in de Noordzee de versperringsmaatregelen als flankdekking een aannemelijke verklaring konden vinden, blijven nog uit.

Een ogenblik scheen het of het nieuwe offensief zich tot aan de kust zou uitstrekken, toen op 8 augustus de Engelsen bij Nieuwpoort tot meerdere actie overgingen. Volgens het Duitse bericht werden de aanvallen aldaar bloedig gestuit en thans heeft zich de eigenlijke grote krachtsinspanning meer naar het zuiden ontketend. Nu is het

een feit, dat de inundaties op de noordelijke vleugel, welke zulke grote diensten hebben gewezen, een passief verdedigingsmiddel vormen, dat voor de ten aanval trekkende troepen dezelfde hinderpaal vormt, als die waardoor indertijd de Duitse opmars gestuit werd.

Mocht het echter aan de verenigde Franse en Britse legerscharen gelukken verder zuidwaarts door te breken, dan zou tenslotte ook in het noorden de Duitse linie onhoudbaar worden. In verband daarmee zijn de verovering van het bruggenhoofd van Driegrachten door de Fransen en de inname van Langemark door de Engelsen de belangrijkste van de tot nu toe met deze aanval bereikte resultaten. Vooral bij Langemark is nu een vrij aanzienlijke deuk in de Duitse linie gekomen, die de in front zo moeilijk te bestormen kuststreek in de flank bedreigt. Zouden de Engelsen hier met voldoende krachten naar het noorden doorbreken, dan zou een oprolling van de Duitse linie tussen Diksmuide en de kust het gevolg kunnen zijn. Zover is het echter nog lang niet.

Integendeel, we krijgen de indruk, dat de Duitse verdedigingskracht in sterke mate is toegenomen en dat de geallieerden met grotere offers aan mensenlevens thans minder bereikten, dan bij de vorige aanval. Volgens het Duitse avondbericht van 16 augustus is de aanval in Vlaanderen met grote verliezen ineengezakt en bepaalden de resultaten zich tot plaatselijke voordelen bij Driegrachten en bij Langemark. Hoewel, zoals we hiervoor uiteenzetten, die plaatselijke voordelen wel eens grote betekenis konden verkrijgen, zullen de geallieerden toch wel op grotere terreinwinst hebben gerekend. De Engelsen erkennen dan ook, dat op de rechtervleugel bij de verwoede en aanhoudende gevechten om het bezit van het hoge terrein ten noorden van Menen, de vijand hun opmars vastberaden heeft betwist. Dit is dus wel in overeenstemming te

brengen met het Duitse bericht, dat van St.-Juliaan, ten noordoosten van leper, tot Waasten aan de Leie de vijand rusteloos wordt teruggeworpen.

Over de wederopbouw van België schrijft Huib Hoste in Vrij België. Deze week schrijft hij terug over de wijze, waarop leper herbouwd kan worden. Hij zegt o.m. dit:

Het leperse karakter was er een van bijna ongerepte schoonheid. We knielden er in aanbidding voor neer en zouden niet geduld hebben, dat een heiligschennende hand ze zou aanroeren.

Maar de overmacht kwam en het leperse karakter is er een van dood, van ontzettende pijn en oorlogsgeraas. De oude leperse schoonheid is dood, en niemand kan ze doen herleven.

Het karakter van het nieuwe leper zal zijn wat de kunde de bouwmeester zal weten uit te werken met de steun van een welwillende goed ingelichte overheid, van kunstminnende opdrachtgevers. Dit is de toekomst, en die kan ik niet voorspellen.

En de oude gebouwen van leper?

Ja, ik weet het wel, zolang er zullen mensen zijn die zo weinig kunstgevoel hebben dat zij geen verschil zien tussen een oud gebouw en het namaaksel ervan, even lang stelt men zich bloot een vloed van scheldwoorden te krijgen als wanneer men verklaart dat het slecht is verdwenen architectuur weer op te bouwen. Op die scheldwoorden weet ik maar iets te antwoorden; ik heb de Halle van leper meer bestudeerd dan het merendeel van dezen die ze nu herbouwd willen; al waren verschillende delen ervan flink hersteld geweest, heb ik de Halle aanbeden. Zij die nu die architectuurgod, door een valse god, een afgod willen vervangen, roep ik toe dat

zijzelf de heiligschenners zijn! Omdat wij de schoonheid der Halle verstaan en genoten hebben, willen we met een afgietsel ervan geen genoeg nemen!

Als wij de zaak nuchter en praktisch overwegen, moeten wij tot hetzelfde besluit komen. De Halle bewaarden wij zorgvuldig als symbool van vroegere glorie: praktisch echter diende ze bijna tot niets. Een gedeelte ervan was ingericht als stadhuis; een stuk van een benedenvleugel diende eens in de week als markt; een vleugel van de verdieping werd wel eens gebruikt voor een concert, een prijsuitdeling, een volksbanket. Zouden wij het durven wagen, in de financiële moeilijke omstandigheden, die op de oorlog zullen volgen, ontzaglijke sommen uit te geven voor het optrekken van een gebouw dat geen praktisch doel meer heeft en als kunst een misbaksel zal zijn en een bewijs van onmacht? Wie neemt het op zich?

Wij zijn zeker idealisten, en wij hebben er steeds voor over gehad om ons ideaal te benaderen. Maar we willen een houvast hebben. De roem van Ieper's oude schoonheid, de herdenking van de tegenwoordige heldenmoed van onze jongens, eist meer dan een namaak. Een monument moet er te Ieper verrijzen, dat van dit alles het levende symbool zal zijn. En ik denk hier niet aan een of andere figuur op een voetstuk midden in een bloemenperkje! Ieper zal een nationale bedevaartplaats worden en het stadhuis moet een waardige ontvangtplaats der pelgrims zijn; het nieuwe stadhuis zal het oorlogsgedenkteken worden; een hoge toren zal het heropbloeiende Vlaamse Vlaanderen vertellen van de vroegere grootheid en van de tegenwoordige moed en ellende. En ik beeld mij graag in dat voor dat nationale werk de mogelijkheid van eenieders medewerking zou worden ingeroepen door een nationale prijsvraag.

lepers kerken, ze waren gelijk de Halle overblijfselen van vroegere grootheid. Er waren er teveel. Men had St. Maarten, vroeger kloosterkerk, later kathedraal, nu parochiekerk; men had St. Pieter, St. Jacob, St. Nikolaas, men had verschillende kloosterkapellen ook voor de gelovigen toegankelijk. Men had die kerken, men gebruikte ze, men onderhield ze en men was er trots op. Nu ze platgeschoten zijn gelijk de woonhuizen die ze met hun hoge torens beschermden, zullen wij ze alle herbouwen? Zouden wij niet beter handelen indien wij alleen deze kerken opbouwen welke wij nu zullen nodig hebben, maar dan even schoon of nog schoner dan hun voorgangers?

Vrij België bevat een brief van het front, van de 20^e juli jl. over de geestesgesteldheid van de soldaat. De briefschrijver, G. v. D., zegt daarin o.m. dit:

Wanneer, bij het sluiten van de vrede, de arbeider zijn kakipakje aflegt om terug te keren naar fabriek of werkhuis, dan zal zijn eerste vraag zijn, waar men spreekt over sociale herbouw: "en ik?". Die arbeider zal een veranderde kijk op de dingen hebben. Hij zal terugkeren met het duidelijke gevoel, dat de gemeenschap een schuld aan hem heeft. Hij zal terugkeren met een ruimere verbeelding, na jarenlang leven in veranderde en wisselende omstandigheden, te midden van wereldschokkende gebeurtenissen. Men zal hem niet gemakkelijk knollen voor citroenen verkopen. Zijn eerbied voor de superioriteit der vroegere hogere standen is weg. Gedurende de jaren die hij met hen leefde, heeft hij vastgesteld, dat ze niet boven hem staan, noch in moed, noch in vlijt, noch in verstand, noch in energie. Hij is bewust geworden dat, met hetzelfde onderwijs en dezelfde gelegenheden, hij het minstens even ver kon brengen. Hij is ook bewust geworden van het belang van handenarbeid voor de gemeenschap: hij heeft vastgesteld dat een landbouwer, een mijnwerker, een

ambachtsman minstens zo onontbeerlijk zijn als een gendarm of om het even welke staatsambtenaar. Hij zal zijn onbetwistbaar recht op leven voelen, op redelijk loon, draaglijke arbeidsvoorwaarden, voldoende ouderdomspensioen. Het zal niet meer aangaan te praten over te hoge kosten, beperkte budgetten, dreigend nationaal deficit. Nu eerst ziet hij in hoe rijk zijn land was voor de oorlog, en hoe weinig gebruik van die rijkdom werd gemaakt. Dringende en doortastende hervormingen op onderwijsgebied, op sociaal gebied moesten uitgesteld, daar er geen geld voor was ... De stoutste ontwerpen hadden nauwelijks zoveel gekost als één week oorlog! ...

Ik vraag mij af welke de houding zal zijn van de bezittende klassen tegenover de nieuwe mentaliteit van de arbeiders. Zal het tegemoetkoming zijn, of krijgen wij twee onbuigbare egoïsmes tegen elkaar gekant: een harde militaire reactie tegenover een onoverwogen democratisme?

Ik zie alles nogal zwart in, zult ge zeggen. Toch ben ik geen zwartkijker, want ik meen een straal van hoop te merken. Ik vond die uitgedrukt in deze woorden van Ruskin:

“It is open, I repeat, to serious question, whether among national manufactures, that of souls of good quality may not, at last, turn on a quite leadingly lucrative one ...”

19 augustus 1917

Parijs, 18 augustus. Officieel: In België zijn de Franse troepen ten noorden van de weg Bikschote-Langemark blijven vorderen. Ze namen een stevig steunpunt van de Duitsers ten oosten van de Steenbeek.

In de nacht van 16 op 17 dezer is in het station van Kortemark een zware brand uitgebroken. Gisteren zijn zeven vliegtuigen en een kabelballon van de Duitsers door Franse vliegers geveld. Acht andere Duitse toestellen zijn, zwaar beschadigd, binnen hun linies gevallen.

Berlijn, 18 augustus. Officieel avondbericht: Artilleriegevechten in Vlaanderen.

Berlijn, 18 augustus. In Vlaanderen hebben de Engelsen zich gisteren na de zware tegenslag, met de aanval van de 16^e geleden, niet tot hernieuwing van de algemene aanval kunnen opwerken, ofschoon het weer bijzonder helder was. Ze beperkten zich tot gedeeltelijke voorwaartse bewegingen aan weerskanten van de lijn Boezinge-Staden. Op een klein terrein ontplooiden ze buitengewoon sterke strijdkrachten, die meer dan eens onder zware verliezen moesten afdeinzen, maar eindelijk na gereekte man tegen man gevechten van de ergste wildheid zich in de late avond in het bezit van de ruïnes van Langemark konden stellen.

Aan de kust hield het sterke vuur aan.

Op het overige front niets bijzonders.

De vliegerwerkzaamheid was ook 's nachts levendig. We wierpen met succes bommen op stations en opslagplaatsen tussen Ieper en Poperinge.

Parijs, 18 augustus. De Fransen en Britten, na in Vlaanderen al hun oogmerken te hebben bereikt, ja dikwijls te hebben overschreden, hebben zich op de nieuwe linie ingegraven en versterkt.

De Duitsers, voelend, dat thans in Vlaanderen en Artois over het lot van hun bezetting van westelijk België en de noordelijke Franse departementen wordt beslist, hebben krachtig gereageerd met onveranderlijke regelmatige en stelselmatige tegenaanvallen. Maar deze tegenaanvallen hebben hun niets anders opgeleverd dan zeer zware verliezen en volstrekt onbetekenende herovering van terrein.

Van het front der Belgen.

Havre, 18 augustus. Het officiële Belgische bericht over de week van 11 tot 17 augustus luidt:

In de loop van deze week is de werkzaamheid van de artillerie op ons front bijzonder levendig geweest.

Onze artillerie werkte samen met het geschut van onze bondgenoten, dat het Frans-Britse offensief in Vlaanderen heeft voorbereid en gesteund.

Onze batterijen hebben een groot aantal vernielingsschoten gericht op de batterijen van de vijand en verscheidene ervan tot zwijgen gebracht.

In de buurt van Woumen heeft ons geschut een vijandelijke troepenconcentratie verstrooid.

Onze vliegers hebben de werkzaamheid van de artillerie krachtdadig gesteund, door talrijke vluchten tot regeling van het vuur, door foto's en door verscheidene jachten op Duitse luchteskadern, die beproefden onze stellingen te verkennen.

Een van onze vliegers heeft de Duitse werken van Schoorbakke met zijn machinegeweer bestookt. Een tweede Belgische vlieger velde

een Duitse boven het bos van Houthulst. De artillerie van de tegenstanders heeft verscheidene malen gasbommen op de verbindingswegen achter ons front gericht en onze kampementen beschoten uit ver dragende stukken.

20 augustus 1917

Vliegtuigen.

Uit Cadzand meldt men ons nog omtrent de daar gepasseerde vliegmachines: Bij het terugkomen schijnt het vuren op de vliegtuigen meer succes gehad te hebben, althans voor zover men kon waarnemen, zijn twee of drie vliegtuigen geraakt, twee ervan zijn tot dalen gedwongen, een moest neerkomen op enkele meter van de elektrische draad op Belgisch grondgebied en het tweede vliegtuig dicht bij Knokke, eveneens op Belgisch gebied.

Parijs, 19 augustus. Officieel, avond. In het luchtgevecht zijn 11 Duitse vliegtuigen vernield; daarbij zijn er 6 zwaar beschadigd binnen de Duitse linies tot landen gedwongen. Onze vliegtuigen hebben de stations te Kortemark, Torhout, Lichtervelde, Oostende, Kamerijk en Dun aan de Maas, alsook houten gebouwen in het bos van Houthulst gebombardeerd.

Londen, 18 augustus. Officieel avondbericht.

Op het gevechtsfront bij Ieper was de vijandelijke artillerie de hele dag rustiger.

De sterke westenwind was gisteren weer ongunstig voor onze vliegers, in zoverre, dat er weinig kans was voor toestellen, die in het gevecht beschadigd waren, om terug te keren.

Wij zijn haastig voortgegaan met het bombarderen van vijandelijke vliegvelden en het bestoken van de vijandelijke infanterie. De hele dag hebben wij de observatie voor de artillerie voortgezet en een zeer groot aantal foto's genomen. In luchtgevechten werden twaalf Duitse vliegtuigen geveld en achttien stuurloos naar omlaag gedreven. Twaalf van onze machines worden vermist. Twee daarvan zijn gedurende het gevecht gebotst, en binnen de vijandelijke linies gevallen.

Londen, 19 augustus. Officieel avondbericht: Een geslaagde kleine operatie in de buurt van de weg Ieper-Poelkapelle heeft onze linie over een breedte van een mijl 500 yards vooruit gebracht. Alle doelen, waaronder reeksen krachtig versterkte boerderijen, zijn genomen. Onze verliezen zijn zeer licht, die van de vijand aanmerkelijk. Thans is vastgesteld, dat het aantal gevangenen, dat de geallieerden ten noorden van Ieper hebben genomen, 2114 bedraagt, met inbegrip van 55 officieren.

Drie vijandelijke vliegtuigen zijn in luchtgevechten ten val gebracht, vier stuurloos omlaag gedreven. Acht van onze machines worden vermist.

Berlijn, 19 augustus. Officieel, Legergroep Rupprecht.

In Vlaanderen was de gevechtsbedrijvigheid aan de kust en van de IJzer tot de Leie vooral in de avonduren levendiger.

In het vak Bikschote-Hooge steeg de artilleriestrijd deze morgen vroeg tot roffelvuur. Ten zuiden van Langemark ging de vijand toen tot een aanval over, waarbij in kunstmatige nevel gehulde pantserauto's voor de infanterie de weg moesten banen. Na aanvankelijk in onze linies te zijn doorgedrongen, werd de vijand overal teruggeworpen.

Berlijn, 19 augustus. Officieel, avond. In Vlaanderen een vuurgevecht van wisselende kracht.

Berlijn, 20 augustus. Officieel: Op het gevechtsfront in Vlaanderen bleef, na de mislukking van de Engelse ochtendaanvallen ten zuiden van Langemark, het vuurgevecht minder dan de vorige dagen.

In de lucht.

Londen, 20 augustus. Officiële mededeling: De vliegdienst heeft zaterdagavond veel tonnen bommen geworpen op het Sint-Pietersstation te Gent, het station van Torhout, en de haven van Brugge. Ook is gisterochtend het vliegekamp van Snellegem gebombardeerd en daarbij dadelijk een grote loods getroffen. Het Koninklijke vliegerkorps heeft onze terugkerende machines bijgestaan in het afwerpen van vijandelijke vliegmachines, waarvan er een is neergeschoten. Onze vliegers zijn teruggekeerd.

De oorlogstoestand.

In het westen slechts kleine gevechten. Met Langemark was het zaterdag al weer in orde. De Duitsers meldden toen, dat de Engelsen het heroverd hadden. Het verschil in lezing is dus alleen nog maar, dat volgens Berlijn Langemark voor een ogenblik weer in Duitse handen is geweest, wat volgens Londen niet het geval was. Maar aan het resultaat doet dat weinig af, en dat is, dat het dorp in handen der Engelsen is.

Men meldt ons uit Oostburg:

In de nacht van zaterdag op zondag tussen half twaalf en half een, zijn er terug bommen op België geworpen, vermoedelijk in de richting van Brugge. Het afweergeschut was geducht in de weer, tal

van granaten zag men in de lucht barsten en de zoeklichten flitsten langs de hemel; ook tal van lichtkogels werden opgeworpen. Omstreeks kwart voor twaalf ging ten zuiden van Oostburg nog een vliegtuig over, dat naar het zuiden trok, vermoedelijk om bommen te werpen op een der vliegekampen nabij Gent-Antwerpen, althans kort nadien werden zware ontploffingen uit die richting gehoord. De gehele avond zag men in de lucht het flikkeren van de losbranding der kanonnen aan het front in de richting van Ieper.

21 augustus 1917

Parijs, 20 augustus. Officieel: In België een tamelijk verwoede geschutslag in de streek ten noorden van Bikschote.

Londen, 20 augustus. Officieel: Aan het front van Ieper schoot onze linie ten zuidoosten van Sint-Janshoek een beetje op.

Berlijn, 20 augustus. Aan de Vlaamse kust zijn in de nacht, die aan de 19^e voorafging, sterke patrouilles van de vijand, die aan de spoorlijn bij Diksmuide opdrongen, afgeweerd. De onzen brachten na een stoot, aan de wijkende vijand toegebracht, Belgische gevangenen mee.

Verder zuidwaarts heeft de tegenpartij in de ochtenduren van de 19^e in het gebied tussen Langemark en St.-Juliaan aanvallen voorbereid, die ons goed liggend vuur nochtans onder de duim hield. Dank zij het vuur, ter beantwoording door ons geschut afgegeven, luwde het vuur van de vijandelijke batterijen, dat in enkele sectoren weer tot flinke heftigheid klom. Bij Waasten lag een zeer zwaar vuur.

Onze vliegers wierpen 's nachts aanmerkelijke hoeveelheden bommen op munitievoorraden, stations en batterijen van Poperinge en leper.

Havre, 20 augustus. Ondervraagd naar de indrukken, in de loop van drie oorlogsjaren opgedaan, heeft generaal de Ceuninck, de Belgische minister van oorlog, gezegd:

Boven alle andere draag ik als diepste overtuiging die mee van de hoge waarde van onze soldaat. Voor de oorlog wisten wij weinig van hem af en wij duchtten vergelijking met onze machtige burenen. De veldtocht heeft hem ons onthuld. Hij is goed, flink, bedaard, taai, rondborstig, zorgeloos, bereid zich elk ogenblik met hart en ziel te geven voor koning en vaderland. Hij deed de wereld versteld staan. De geschiedenis zal hem in het eerste gelid schikken en zo hoort het. Overal en altijd heeft onze soldaat bewijs geleverd van de mooiste militaire hoedanigheden. Ik blijf er trots op, de eer te hebben gehad om dergelijke soldaten onder mijn bevel te hebben en ik zal achter de toekomstige verrichtingen staan die zij, roemrijk en zegevierend, zullen ondernemen.

Londen, 21 augustus. Officieel middagbericht: 's Nachts hebben wij onze stellingen ten noorden van de weg leper-Menen lichtelijk verbeterd.

Londen, 20 augustus. Reuters bijzondere correspondent aan het Britse front in Frankrijk seint op 20 augustus:

Aan de aanval, die de Engelsen gisteren in de streek van St.-Juliaan hebben uitgevoerd, hadden de tanks een groot aandeel. Een aantal van deze monsters zetten zich omstreeks twee uur in het duister in beweging. Het geraas der motoren ging verloren in het bulderen van de kanonnen, en de Duitsers waren volkomen verrast, toen de

tanks naar hun van tevoren gereed gemaakte stellingen waren toe gebolderd.

Onze kanonnen versnelden hun vuur tot roffelvuur waarop de Duitse artillerie krachtig antwoordde. Dadelijk hielden onze kanonnen op met vuren, maar de vijand bleef doorschieten, daar hij ongetwijfeld vreesde voor een aanval van de infanterie. Toen hij bemerkte, dat er niets gebeurde, hield hij eveneens met schieten op, misschien menende, dat wij een zenuwtoeval hadden gekregen.

Ongeveer tegen het aanbreken van de dag, toen onze kanonnen weer op verre afstand het vuur openden, gingen de tanks voorwaarts, gevolgd door de infanterie. Het doel der operatie was een bocht in onze linie recht te maken, waarbinnen de Duitsers verscheidene sterke posities bezet hielden.

Toen de Hunnen de tanks over de omwoelde grond zagen kruisen, begonnen zij in het wilde weg te schieten. Achter de gevaarten aan marcherend, bezette de infanterie achtereenvolgens de Driehoekhoeve, de Uilberghoeve en de Hanenhoeve, drie zeer belangrijke punten, die veel last hadden veroorzaakt. De zuiveringsafdelingen namen een groot aantal kraters in bezit. En groot aantal Duitsers staken bij de tanks hun handen omhoog en de bediening van de tanks gaf deze aan de infanterie over.

Een kleine, versterkte post bood zwakke tegenstand, maar toen de aanvallers dichtbij kwamen en de bezetting met vuur overstelpten, kwam deze, bestaande uit tien man, te voorschijn, gaf zich over en bracht hun machinegeweer mee.

Toen er een op 200 voet afstand van zijn doel bleef steken, opende hij het vuur uit al zijn kanonnen en beschoot de Duitse verdedigers

zo krachtig, dat toen de Engelse infanterie kwam, deze het niet moeilijk had en de plaats bezette.

Volgens het aanvalsplan zou tot een diepte van 500 yards worden opgerukt, maar onze troepen zagen de Duitsers stellingen verlaten ver achter deze grens.

De tanks bleken bij deze methode van oorlog voeren een uitstekend wapen te zijn. Ten koste van bijzonder weinig verliezen, werd een terrein van groot tactisch belang genomen; vele Duitsers werden gedood, een groot aantal krijgsgevangenen gemaakt, een aantal machinegeweren en een aanzienlijke hoeveelheid munitie veroverd.

Naar ik verneem, zijn de laatste paar dagen meer dan 1250 gevangenen geteld. Iets meer dan 25 procent behoorde tot de lichterding 1918. Deze cijfers tonen meer dan wat ook aan, dat het Duitse effectief aan het slinken is.

Vliegeraanvallen in België.

Londen, 21 augustus. Officieel bericht van de admiraliteit. Zondagnacht hebben Britse luchtstrijdkrachten verscheidene steden, waaronder Middelkerke en munitieopslagplaatsen bij Brugge gebombardeerd.

De oorlogstoestand.

Reeds voordat de bondgenoten in Vlaanderen hun tweede grote aanval hadden ondernomen, waarbij zij o.m. Driegrachten en Langemark innamen, is het vermoeden uitgesproken, dat het ditmaal niet bij een aanval op één punt van het front zou blijven. De Maasoevers ten noorden van Verdun behoorden tot de streken,

waar sterk verhoogde actie van de artillerie een aanval deed vermoeden, die maandag dan ook losgekomen is.

Aangezien ook de grootste veldslagen in het westen de winnende partij slechts enige kilometer vooruit plegen te brengen en er geen reden is om aan te nemen, dat zulks spoedig zal veranderen, zou het nutteloos zijn te speculeren over de grote uitwerking, die een beslissende succes der geallieerden, hetzij in Verdun, hetzij bij Ieper (om niet te spreken van een doorslaand succes op beide plaatsen tegelijk) op de krijgskundige toestand zou hebben. De Duitse berichten begrootten het aanvalsfront eerst op 23, later op ruim 20 kilometer, de Franse op 18 kilometer. Er zijn in dat opzicht wel eens grotere verschillen geweest in de laatste tijd.

22 augustus 1917

Berlijn, 21 augustus. Officieel. Legergroep Rupprecht: Behalve nu en dan vernielingsvuur in sommige vakken in Vlaanderen en bij Atrecht, geen grote gevechtsactie.

Kroonprins: De eerste dag van de slag voor Verdun had voor de Fransen hetzelfde resultaat als de grote Engelse aanvallen in Vlaanderen van de 31^e juli en de 16^e augustus. Noch overmacht aan materieel, noch de niets ontziende wijze, waarop mensenmassa's in het vuur werden geworpen, konden de gevechtskracht der Duitsers doen verflauwen. De geringe plaatselijke terreinwinst staat tegenover het mislukken van de aanval over een front van meer dan 20 km.

In de lucht.

Parijs, 21 augustus. Duitse vliegers hebben in de nacht de Franse achterhoede gebombardeerd, in het bijzonder het verzamelkamp van Duitse krijgsgevangenen.

Franse vliegers hebben in België de spoorwegstations Torhout en Roeselare gebombardeerd. De 20^e dezer zijn er 21 Duitse vliegtuigen neergeschoten in luchtgevechten. Van de meeste is gemeld, dat ze geheel vernietigd zijn. De 19^e hadden een Duits vliegtuig en een Duitse kabelballon hetzelfde lot ondergaan.

Havre, 21 augustus. Het Belgische Staatsblad van 18 dezer bevat een koninklijk besluit, waarbij aan het ministerie van justitie een afdeling wordt ingesteld betreffende de vergoeding van de oorlogsschade, die alle eisen om schadeloosstelling van allerlei aard aan de vijandelijke regeringen en hun onderdanen zal omvatten. In het verslag aan de koning, dat het koninklijk besluit vooraf gaat, wordt er aan herinnerd dat de conventie van Den Haag van 1907 de bezetter de verplichting oplegt om de door de oorlog aangerichte schade te vergoeden. Tevens wordt daarbij uitgemaakt, dat het grondgebied van onzijdige staten onschendbaar is. Het onbestrijdbare recht van België om door Duitsland op de grondslag van die beschikking schadeloos gesteld te worden wordt nog versterkt door de bijzondere positie van België tegenover Duitsland, daar dit als ondertekenaar van de traktaten van 1831 en 1839 de onafhankelijkheid en de onzijdigheid van België waarborgt.

Havre, 21 augustus. Uit een mededeling van de Belgische regering blijkt, dat de Duitsers sedert 15 dezer de bevolking van Tielt en Kortrijk weggevoerd hebben en hen gedwongen hebben militaire werkzaamheden bij Roeselare en Eeklo te verrichten.

Uit Havre meldt men ons, dat Manceron, Frans luitenant der kurassiers en Toussaint, Belgisch luitenant der artillerie, zich nu reeds 15 maanden als bestuurder van een vliegtuig en waarnemer aan het Belgische front hebben onderscheiden.

De 18^e augustus om negen uur in de ochtend vlogen de twee vliegers ten noorden van Diksmuide. Ze regelden het geschutvuur. Plotseling ontdekte luitenant Toussaint een smaldeel van negen vliegtuigen, die als Engelse waren vermomd. De Belgische officier-waarnemer geloofde met een Britse luchtpatrouille te doen te hebben en ging door met zijn werk.

Nadat dit afgelopen was, keerde het Frans-Belgische toestel terug, toen machinegeweervuur losbarstte. De negen vliegtuigen waren Albatrossen, die manoeuvreerden om het vliegtuig van de geallieerden te omsingelen. Daarop vloog het toestel van de leider van het Duitse luchtsmaldeel tot op 50 meter afstand. Luitenant Toussaint beschoot het vijandelijke vliegtuig met bewonderenswaardige koelbloedigheid en raakte het. Het zwenkte en bood zijn flank aan het Frans-Belgische toestel. Een tweede salvo velde het. Aanstonds opende luitenant Toussaint het vuur tegen een andere vijand, maar de Duitse vliegers namen, toe ze hun aanvoerder zagen vallen, de vlucht, ofschoon ze acht tegen één waren.

De strijd duurde anderhalve minuut. Een ander gevaar bedreigde daarop de vliegers der geallieerden; de kogels der Duitsers hadden de benzinebak doorboord. De vloeistof dreigde er uit te lopen en het toestel in brand te doen vliegen. Met zijn handschoenen en zakdoek stopte luitenant Toussaint de openingen dicht. Luitenant Manceron wist in zweefvlucht binnen de Belgische linies neer te

komen. Het toestel was door 32 kogels getroffen, die het heerlijk hadden gehavend.

Een correspondent van de Vossische Zeitung maakt melding van nieuwe vliegeraanvallen der Engelsen op de Belgische stad Kortrijk. Met angst en beven, schrijft hij, zag ik heden – daar mijn weg over Kortrijk leidde – sporen van nieuwe, zinloze vliegeraanvallen der Engelsen op de vreedzame Belgische stad, die meer dan twintig kilometer achter het gevechtsfront is gelegen. De correspondent vertelt, dat er gistermiddag op een punt, door één enkele bom acht Belgen gedood werden. Op talloze punten waren verscheidene doden en gewonden. Hedenmorgen vijf uur vernielde een vliegerprojectiel van het zwaarste kaliber met één slag drie huizen in de buurt van het ouderwetse, grote plein; twee andere bommen vielen vannacht voor het hospitaal midden in de stad neer en een scherf die door het venster in de aarde drong trof een gewonde, gelukkig niet ernstig.

Berlijn, 22 augustus. Tot nu toe hebben de Engelsen op de 15 km achter het front liggende stad Roeselare ongeveer 100 schoten gelost uit stukken van zwaar en zeer zwaar kaliber. Een aantal huizen werd vernield. Drie granaten troffen het Redemptoristenklooster en ook een veldhospitaal werd geraakt. Verschillende inwoners werden gedood en een aantal andere, onder wie kinderen, zwaar gekwetst. De verschrikte bevolking is uiterst verbolgen op de Engelsen.

Berlijn, 21 augustus. Officieel avondbericht: In Vlaanderen artilleriewerkzaamheid van wisselende kracht.

Men meldt ons uit Oostburg:

Tussen drie en vier uur werd er hedenmorgen weer een bomaanval gedaan op Zeebrugge en omgeving, er werden hevige ontploffingen gehoord. Het afweergeschut der Duitsers was geweldig in touw; het geronk der vliegtuigen was goed hoorbaar.

23 augustus 1917

Londen, 22 augustus. Officieel: Drukke bedrijvigheid van het geschut aan weerskanten ten oosten en ten noordoosten van Ieper.

Berlijn, 22 augustus. Officieel. Legergroep Rupprecht: In Vlaanderen bereikte het artilleriegevecht aan de kust en van Bikschote tot Waasten 's avonds weer grote kracht. Gisterochtend ontwikkelde zich ten noordoosten van Ieper na een onstuimige vuurgolf een voorwaartse beweging der Engelsen bij St.-Juliaan. Ze werd afgeslagen. Vanochtend ontstonden aan de weg van Staden naar Mesen nieuwe gevechten.

Berlijn, 22 augustus. Officieel avondbericht: In Vlaanderen hebben de vanochtend vroeg begonnen aanvallen van de Engelsen ten oosten van Ieper zich op een front van 15 km uitgebreid. Ze zijn onder ernstige verliezen voor de vijand mislukt.

Berlijn, 22 augustus. In het westen was de 21^e de gevechtsbedrijvigheid op een groot aantal vakken van dit front bijzonder levendig.

Op de brandpunten van het Vlaamse front kwam het tot hevige artilleriegevechten. Bijzonder zwaar lag het vuur aan de kust bij de Blankaart tot een de Leie en het vak van Ieper. De tegenstander vuurde veelal nevelverspreidende projectielen af.

's Ochtends mislukte een sterke gedeeltelijke aanval in de streek van Hollebeke, die deels door ons vuur, deels in het gevecht van man tegen man werd afgeslagen.

Tegen drie uur in de middag kwam een sterke vijandelijke patrouille in hetzelfde vak naar voren maar werd teruggeworpen. Tanks, die men van heel ver zag aankomen, werden onder krachtig vuur genomen.

's Middags beschoot ook een vijandelijke monitor de havenmond van Oostende. Ons vuur verdreef hem snel.

Havre, 22 augustus. De nieuwe minister van oorlog heeft – bij wijze van welkomstgeschenk bij het aanvaarden van zijn post – het verlof van de soldaten te velde van zeven op tien dagen gebracht.

Uit een brief van Stijn Streuvels, aan het Handelsblad doorgezonden:

“Pastoor Verriest is een paar maanden erg ziek geweest, maar nu wandelt hij weer al is hij fel afgevallen en wordt hij wellicht de oude eeuwig jonge niet meer van vroeger. Weet gij dat het eerste waaraan we na de oorlog te denken hebben is om Verriest zijn tweede jubelfeest te vieren! Het was immers geschikt om dat reuzenfeestje alle vijf jaar te herdoen ... Ja, het waren goede tijden, ik denk er nog dikwijls aan en hoe graag zou ik nog zulk een karweitje afleggen en veel meer nog, als al het andere maar uit de voeten ware en wij onszelf mochten zijn! Met Genoveva is het nog altijd voorbereidend werk want het ding speelt in de jaren 700 en ik moet een massa dingen verorberen waarvan ik weinig wist en nu juist dat men zo moeilijk aan boeken geraakt is het een hele toer! Maar het is plezierig werk en men vergeet er het “hedendaagse” bij, hetgeen al veel is!”

Londen, 23 augustus. Officieel avondbericht: Er zijn vanmorgen door onze troepen met goed gevolg krijgsverrichtingen ondernomen ten oosten en noordoosten van Ieper, om een reeks sterke punten en een versterkte hoeve te nemen, liggende op enkele honderden meters afstand van onze stellingen aan weerszijden van de weg van Ieper naar Menen en tussen de spoorweg van Ieper-Roeselare en Langemark. Op alle punten is verwoed gevochten. De vijand deed herhaaldelijk tegenaanvallen en leed daarbij zware verliezen van het vuur van onze artillerie en ons machinegeweevuur. Het gevecht is vooral verwoed geweest in de buurt van de weg van Ieper naar Menen, waar de vijand wanhopig vocht om een hooggelegen terrein te behouden. Hier is onze linie over een diepte van ongeveer 500 meter, over een breedte van ongeveer een mijl vooruit gebracht. Wij hebben een stelling genomen, die een goede waarneming in oostelijke richting mogelijk maakt. Onze troepen hebben zichzelf gevestigd in het westelijke stuk van het Invernessbosje. Verder naar het noorden is onze linie over een breedte van 2,5 mijl vooruit gebracht over een diepte van ten hoogste een halve mijl. De bezettingen van de veroverde hoeven en versterkte punten boden taaie tegenstand. In vele gevallen gaven alleenstaande stellingen zich eerst over na een gevecht, dat het grootste gedeelte van de dag geduurd had. Bij deze krijgsverrichtingen maakten wij meer dan 250 krijgsgevangenen, maar wegens het hardnekkige karakter van de strijd is het aantal krijgsgevangenen kleiner dan anders, in verhouding tot de aan de vijand toegebrachte verliezen.

Londen, 23 augustus. Officieel. Aan het front bij Ieper hebben wij met machinegeweevuur een vijandelijke aanval op een versterkt punt, ten oosten van Langemark, dat wij bezet hielden, afgeslagen. Gisteravond heeft een vijandelijke afdeling een van onze

vooruitgeschoven posten bij Lombardsijde overvallen. Twee van onze manschappen worden vermist.

Berlijn, 23 augustus. Officieel: Legergroep Rupprecht: Na de vruchteloze, gedeeltelijke voorwaartse bewegingen van de laatste dagen, gingen de Engelsen gisteren tussen Langemark en Hollebeke weer over tot samenhangende, grote aanvallen, die de hele dag tot laat in de nacht voortduurden en tot zware gevechten leidden. Op vele plaatsen wierpen de Britten nieuwe strijdkrachten tot zesmaal toe tegen onze linies op. Telkens weer werden zij door onze dappere troepen, in taaie gevechten van man tegen man, teruggeworpen.

Het grootste deel van de auto's (tanks? – redactie) die de vijandelijke doorbraak door onze linies mogelijk moesten maken, is door ons vuur vernield. Behalve op twee plaatsen ten oosten van St.-Juliaan en aan de weg Ieper-Menen zijn onze voorste loopgraven op het 15 km brede front ten volle behouden.

Londen, 23 augustus. Reuters bijzondere berichtgever aan het Engelse front seinde gisteravond:

Hedenmorgen om half vijf hervatten onze troepen het offensief tegen de Duitse stellingen langs een deel van het stelsel van heuvelruggen, dat thans het gevechtsfront in Vlaanderen vormt. Zeer hevige strijd heeft plaats gehad, en vindt thans nog voortgang met afwisselende resultaten. We zijn thans gewikkeld in een strijd, welke in menig opzicht herinnert aan die uit de latere dagen van de slag aan de Somme. De vijand verzet zich wanhopig tegen onze opmars, daar hij weet, dat het gaat om de voornaamste strategische sleutel van Noord-België. Niettemin hebben wij vorderingen gemaakt. Ter linkerzijde brachten wij onze linie vooruit

en maakten de bocht, welke zondag door onze tanks gevormd was, recht. Ook heden zijn de tanks weer in actie geweest. Ze hebben voortreffelijke diensten bewezen. Aan de rechterzijde is de toestand nog onduidelijk. De tegenstand wordt daar vooral geboden door de 12e reservedivisie, die voornamelijk is samengesteld uit Sileziërs. Uit één der blokhuizen aan de weg Zonnebeke-Langemark kwamen evenwel 47 van deze mannen te voorschijn en hieven met blijde eenstemmigheid de handen omhoog.

Londen, 23 augustus. Officieel: De admiraliteit te Dover meldt:

Verscheidene vliegtuigen, die van Duinkerken uit werden uitgezonden, hebben de vijandelijke luchtstrijdkrachten, die uit Engeland terugkeerden, opgevangen.

Een afdeling van drie machines ontmoette 12 Gotha-vliegtuigen op 35 mijl afstand ten noorden van Nieuwpoort, bond een gevecht met hen aan en achtervolgde hen naar Zeebrugge, maar zonder een beslissend resultaat.

Luchtgevechten.

Londen, 23 augustus. Officieel: Marinevliegtuigen hebben gisterenmorgen de schepen en batterijen in Zeebrugge met bommen bestrooid, evenals het vliegtuigpark te Gistel. De Engelse vliegtuigen zijn zonder averij teruggekeerd.

Een toespraak van Keizer Wilhelm.

Berlijn, 23 augustus. Officieel. De keizer heeft in Vlaanderen voor een afvaardiging uit de troepen, die een roemrijk aandeel hebben genomen aan het afslaan van de aanvallen der Engelsen, een

toespraak gehouden. De troepen waren in een grote vierhoek opgesteld. Een afdeling vliegers was onder leiding van ritmeester baron Richthoven verschenen. De keizer plaatste zich in het midden van de vierhoek en zegde:

Aan alle troepen, die zo wakker en zo dapper op de Vlaamse bodem zegevierend tegen de machtige tegenstander gevochten hebben, heb ik reeds van het grote hoofdkwartier uit mijn dank en mijn erkentelijkheid telegrafisch uitgesproken. Het was mij echter een behoefte oog in oog tegenover u te staan, u van man tot man nogmaals mijn dank, mijn volle erkentelijkheid uit te spreken voor de heldhaftige dapperheid, die de troepen van alle Duitse stammen in de zware gevechten van de laatste weken bewezen hebben. Uw kameraden van het oostelijke front, bij wie ik kort geleden geweest ben, zenden u hun groet en hun dank. De successen, die daarginds behaald zijn, waren slechts mogelijk wanneer er een ijzeren muur stond, waar de vijandelijke aanval op af moest stoten. Ik spreek in het bijzonder mijn bijzonder blijde dank uit aan mijn marinetroepen voor de kranige stormloop, waarmee zij zo moedig met de tegenstander in het noorden afgerekend hebben. Dank zij deze schone strijd is aan de Engelse aanval bij voorbaat een groot deel van zijn kracht ontnomen. Een bewijs, dat door het eigen offensief de vijand de wet voorgeschreven moet worden. De keizer sprak vervolgens over de zware strijd aan het front in Vlaanderen en wees op de zedelijke ernst van de Duitse levensbeschouwing tegenover die van Engelsen en Fransen. Verder zegde de keizer: Wanneer het raadsbesluit der goden ons de overwinning zal schenken, dat weet de godheid alleen. Hij heeft ons volk een harde leerschool gegeven. Thans moeten wij het examen afleggen en met het oude Duitse godsvertrouwen willen wij tonen wat we kunnen. Hoe hoger en geweldiger de taak is, des te verheugder zullen wij aan haar vervulling werken. We vechten zolang totdat de vijand genoeg

heeft. In deze strijd heeft iedere Duitser beseft wie de drijver van deze oorlog en wie de hoofdvijand is: Engeland. Iedereen weet, dat Engeland van onze vijanden het meest met haat vervuld is. Engeland spuwt zijn haat tegen Duitsland uit over de gehele wereld en vervult zijn bondgenoten steeds weer met nieuwe haat en strijdlust. Zo weet iedereen in Duitsland, wat ge nog veel beter weet, dat Engeland de tegenstander is, die in de eerste plaats neergeworpen moet worden, al is het nog zo moeilijk. Zij die in Duitsland zijn, die ook zware offers gebracht hebben, danken u ook door mij. Ze staan achter u, door u beschermd en vormen een leger van arbeidskrachten, waarvan elke vezel gespannen is om te maken wat nodig is voor eigen leven en voor uw strijd. Wanneer Engeland trots is op zijn taatheid waarop het zijn onoverwinnelijkheid bouwt, dan zult ge tonen, dat ge even goed, ja, nog beter kunt, want de inzet van de strijd is het Duitse volk, de vrijheid om te leven, de vrijheid thuis. Met Gods hulp zullen wij de strijd zegerijk ten einde brengen.

In aansluiting op de redevoering van de keizer voerde de opperbevelhebber het woord. Zijn toespraak eindigde met een hoera op de keizer, dat daverende bijval vond.

Vervolgens reikte de keizer persoonlijk aan de officieren en manschappen, die in de laatste zware gevechten aan het Vlaamse front zich bijzonder onderscheiden hadden, het ijzeren kruis uit. Daarna defileerden de troepen voorbij de keizer.

's Namiddags bevond de keizer zich op een andere plaats, dicht bij de Vlaamse kust, te midden van de troepen, die daar aan een vijandelijke aanval het hoofd geboden hadden of die de kust tegen een overval van de vijand beschermd hadden. Hier was ook de marine voor de keizer verschenen; er waren afgevaardigden van

duikbootbemanningen en tot hen alle sprak de keizer hartelijke woorden van erkentelijkheid.